

Aan de gemeenteraad

Datum : 16 mei 2023
Zaaknummer : 196737
Contactpersoon : Mark Wanders
Telefoonnummer : 026 3774053

Onderwerp: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" – recycling van luiers en incontinentiemateriaal en het opzetten van een systeem voor wasbare luiers en menstruatiemateriaal

Geachte voorzitter en leden,

In de Afvalkoers Arnhem Schoner, die op 15 juni 2022 door uw raad is vastgesteld, zijn ambities opgenomen om te komen tot minder luiers en menstruatiemateriaal in het restafval. Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken rond het plan van aanpak waarmee wij deze ambitie willen verwezenlijken.

Aanleiding

Op 15 juni 2022 heeft uw raad amendement [22A38](#) aangenomen, waarmee u het college opdraagt om voor het eind van 2022 een uitgewerkt plan naar de raad te sturen met maatregelen die enerzijds zorgen voor vermindering van luiers, incontinentiemateriaal en menstruatiemateriaal in het restafval en anderzijds luier- en menstruatie-armoede aan te pakken. Het plan moet in ieder geval de volgende twee acties bevatten:

- Voorlichting geven over het gebruik van wasbare luiers en wasbaar menstruatiemateriaal, en het gebruik hiervan stimuleren en faciliteren;
- Onderzoeken hoe we het recyclen van luiers en incontinentiemateriaal mogelijk kunnen maken.

Inzameling en recycling van luiers, incontinentiemateriaal en menstruatiemateriaal

In Nederland bestaat gemiddeld zo'n 5 à 8 procent van het huishoudelijk restafval uit luiers en incontinentiemateriaal. Als we over zouden gaan tot separate inzameling en recycling, verminderen we daarmee de hoeveelheid restafval en dragen we bij aan een betere milieuprestatie en het realiseren van de landelijke doelstellingen. Momenteel is er in Nederland één installatie voor de verwerking van gebruikte luiers en incontinentiemateriaal: de ARN in Weurt (bij Nijmegen). In het najaar 2022 hebben we diverse keren contact gehad met de ARN, maar helaas zit de fabriek aan zijn capaciteit en worden er geen nieuwe gemeenten aangenomen. De verwachting is niet dat er op korte termijn bij de ARN capaciteit vrijkomt of zal worden toegevoegd. Daarnaast zijn in de regio Amsterdam inmiddels plannen voor een tweede verwerkingsinstallatie. Deze fabriek zit in de planfase en de vroegste verwachting voor het daadwerkelijk operationeel zijn van deze installatie is 2025. Uit contacten met de initiatiefnemers blijkt dat het zeer waarschijnlijk is dat we dan van deze installatie gebruik kunnen maken. Concrete plannen voor meer fabrieken zijn er voorlopig niet. Ook in onze buurlanden zijn bij ons geen plannen bekend.

Voor de vermindering van het restafval heeft het geen toegevoegde waarde om nu toch al te beginnen met het gescheiden inzamelen van luiers en incontinentiemateriaal. Zonder verwerking in een hiervoor bestemde fabriek, moet het materiaal als restafval worden verwerkt. Dit zou de kosten en uitstoot verhogen zonder dat het inzamelsysteem meerwaarde oplevert. Daarnaast is het aannemelijk dat het een negatief effect heeft op het scheiden van de andere afvalstromen, omdat deze werkwijze het nut van het scheiden van afval in twijfel trekt. Immers, de gescheiden ingezamelde luiers en het menstruatiemateriaal belanden uiteindelijk weer op de grote berg.

Voorlopig is er dus geen andere optie dan de luiers en het incontinentiemateriaal te behandelen als restafval en te verbranden met energierterugwinning. Uiteraard blijven we contact zoeken met de ARN over eventuele mogelijkheden, zijn we aangehaakt op de bekende initiatieven en houden we ontwikkelingen op dit gebied in de gaten.

Herbruikbare luiers en herbruikbaar menstruatiemateriaal

Het gebruik van wasbare luiers en menstruatiemateriaal maakt dat er minder eenmalig materiaal in het restafval belandt. Daarom hebben we geïnventariseerd op welke wijze we dit gebruik kunnen stimuleren en faciliteren. Hier hoort uiteraard ook voorlichting bij.

Wasbare luiers

In Arnhem worden per jaar zo'n 1800 baby's geboren. Bij de inventarisatie van maatregelen, kiezen we ervoor om de activiteiten te richten op die groep en niet op de baby's die de afgelopen twee jaar zijn geboren en nu ook nog luiers dragen.

Momenteel bestaat er in Nederland geen landelijke regeling voor het stimuleren van het gebruik van wasbare luiers. Een aantal gemeenten (waaronder Rheden en Aalten) heeft hiervoor wel een regeling in het leven geroepen, vaak in de vorm van een subsidie. De gemeente Barneveld heeft op basis van vrijwilligheid een proef gedraaid met wasbare luiers in 20 gezinnen om zo mensen enthousiast te maken. Aan de hand van ervaringen elders in Nederland hebben we een aantal opties gewogen op basis van verwachte effectiviteit, uitvoerbaarheid en financiën.

Op basis daarvan hebben we besloten om in ieder geval aan de welkomstpakketten die Arnhemmers krijgen bij de aangifte van hun kind, een flyer toe te voegen waarin zij worden geïnformeerd over de voordelen en het gebruik van wasbare luiers. Deze flyer is in de maak en wordt zo snel mogelijk aan het welkomstpakket toegevoegd. Ook gaan we op de website van de gemeente informatie geven over de voordelen en het gebruik van wasbare luiers. Deze informatie is dan te vinden op [Luiers - Gemeente Arnhem](#).

Onderstaande maatregelen hebben we tevens onderzocht, maar kunnen we op dit moment (nog) niet inzetten vanwege het ontbreken van financiële middelen.

Tegemoetkoming in de aanschafkosten - Wasbare luiers zijn over de hele duur van gebruik gemiddeld €500 goedkoper dan wegwerpluiers maar dienen wel in één keer aangeschaft te worden. De kosten liggen tussen de €450 en €800 en vormen daarmee een potentiële drempel. Door (een substantieel deel van) de aanschafkosten te subsidiëren, kunnen we het gebruik stimuleren en luierarmoede bestrijden. Onderstaande tabel laat de bandbreedte aan kosten zien voor de verschillende subsidiebedragen in relatie tot de interesse (deelname).

	Subsidie €200	Subsidie €400	Subsidie €600	Subsidie €800
5% deelname (90 kinderen)	€ 18.000	€ 36.000	€ 54.000	€ 72.000
100% deelname (1800 kinderen)	€ 360.000	€ 720.000	€ 1.080.000	€ 1.440.000

Proefluier bij aangifte van geboorte - Een andere mogelijkheid is om bij elke aangifte op het stadhuis een gratis proefluier beschikbaar te stellen als onderdeel van het 'welkomstpakket'. De gemiddelde kosten van een proefluier zijn €35 per stuk. De totale jaarlijkse kosten bedragen daarmee maximaal € 63.000. In de begroting van 2024 zullen we een (financieel) voorstel doen voor een proef waarbinnen jonge ouders bij de aangifte van een pasgeborene een gratis proefluier krijgen indien zij daar interesse in hebben. Er wordt dus eerst gevraagd of er interesse is bij de ouders om zo te voorkomen dat de gratis proefluier ongebruikt bij het restafval verdwijnt.

Proefluier uitgereikt door het consultatiebureau - We hebben consultatiebureaus gevraagd of zij mogelijkheden zien om jonge ouders bij bezoek aan of door het consultatiebureau te wijzen op de mogelijkheden (en voordelen) van wasbare luiers. In gesprek met de consultatiebureaus willen wij zoeken naar een zinvolle aanpak die het gebruik van wasbare luiers daadwerkelijk zal stimuleren.

Herbruikbaar menstruatiemateriaal

In Arnhem wonen bijna 83.000 vrouwen waarvan naar schatting tussen de 40.000 en 45.000 vrouwen menstruatieproducten gebruiken. De gemiddelde aanschafprijs van herbruikbare producten ligt tussen de €20 en €25. We houden er rekening mee dat deze producten vijf jaar mee gaan. Het potentiële (financiële) effect van het gebruik van herbruikbare menstruatieproducten is groot.

Onderstaande tabel laat de bandbreedte aan kosten zien bij een subsidie van €10 en €25 in relatie tot de interesse. Gezien de levensduur van de producten zijn dit gemiddelde vijfjaarlijkse kosten. Dit wil niet zeggen dat de kosten evenredig verdeeld zullen zijn over de vijf jaren.

	Subsidie €10	Subsidie €25
5% deelname (2.250 vrouwen)	€ 22.500	€ 56.250
100% deelname (45.000 vrouwen)	€ 450.000	€ 1.125.000

Allereerst hebben we een inventarisatie gedaan naar de (beperkte) ervaringen in Nederland met deze producten. Op basis daarvan zijn we nu twee mogelijkheden aan het verkennen:

1. We brengen in kaart of het mogelijk is om gratis herbruikbaar menstruatiemateriaal te verstrekken aan mensen met een zeer laag inkomen. Zo bestrijden we menstruatie-armoede met duurzame producten. De exacte kosten hiervan worden eveneens in kaart gebracht.
2. We verkennen de mogelijkheden om met een promoteam één of meerdere dagen op diverse locaties in de stad te zijn om informatie te geven over de producten. Deze promodagen zijn bedoeld als proef en basis voor eventuele verdere en wellicht meer doelgroepgerichte uitrol van promotiekanalen voor herbruikbaar materiaal. De kosten hiervan zijn afhankelijk van de gekozen intensiteit. We houden rekening met kosten van €1.200 per team (van twee medewerkers) per dag.

Een andere optie die we bekeken hebben is om aan te haken bij een al langer lopend traject vanuit het Armoedefonds voor de bestrijding van menstruatie-armoede ([Menstruatie-armoede - Armoedefonds](#)). Hierbij wordt gratis (eenmalig) menstruatiemateriaal verstrekt. We hebben geïnventariseerd wat het zou betekenen als we elke vrouw de mogelijkheid geven om in plaats van eenmalig menstruatiemateriaal te kiezen voor herbruikbaar menstruatiemateriaal, dat we dan één keer per jaar verstrekken. Dit vereist echter een registratie van uitgereikte producten en persoonsgegevens. Hier is het systeem van het Armoedefonds niet op ingericht of voor bedoeld.

Financiën

Het gebrek aan financiële dekking vormt een drempel voor het opzetten van grootschalige en stadsbrede systemen voor deze producten. Vanuit de afvalstoffenheffing mogen preventieve maatregelen ter voorkoming van (rest)afval worden gefinancierd. Hier zijn wel financiële regels aan verbonden en niet alle kosten mogen ten laste van de afvalstoffenheffing worden gebracht. De financiële consequenties van het stimuleren van het gebruik van wasbare luiers en herbruikbaar menstruatiemateriaal zijn potentieel groot. Onderzoek en/of pilots zijn noodzakelijk om deze gedetailleerd in kaart te brengen en te wegen. Vanaf 2024 is hier financiële ruimte voor.

Acties en vervolg

- We houden de mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van de recycling van luiers scherp in de gaten.
- In 2024 starten we de uitgifte van een gratis wasbare luier bij de aangifte van een geboorte.
- In 2024 starten we een onderzoek en proefprojecten naar de invulling en kaders voor structurele uitrol voor het stimuleren en het faciliteren van het gebruik van wasbare luiers en herbruikbaar menstruatiemateriaal.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch